

SİLAHŞORLUĞA DAİR ÖNEMLİ BİR KAYNAK: ANONİM SİLAHŞORLUK RİSALESİ

ÜMRAN KARADENİZ*

Devletler, sahip oldukları gücü; siyasi irade, stratejik planlama, askeri kapasite, ekonomik kapasite, nüfus ve coğrafya gibi birçok kaynaktan sağlamakta olup bunlar arasında askeri kapasite, tarih boyunca üzerinde en çok durulan konu olmuştur.¹ Askeri olanaklarla gücün eşdeğer tutulması, devletlerin de bu doğrultuda hareket edip güçlü ordu ve silahlara sahip olma çabası içinde olmalarına neden olmuştur. Bu güç, savaş zamanlarında meydanlarda aktif olarak kullanılarak, barış zamanlarında ise, sergilenen tatbikatlar ve askeri törenlerle ortaya konulmuştur. Her zaman tören niteliği taşımayan, kimi zaman da eğitim maksadıyla yapılan bu tip gösteriler, devletin gücünü ortaya koyduğu gibi askerin ve halkın moralinin de yükselmesini sağlamaktadır.

Klasik dönemde güçlü bir askeri teşkilata sahip olan Osmanlı Devleti'nde de örneklerine rastlanan bu tür gösterilerin tarihi, daha eski dönemlere uzanmaktadır. Ortaçağda çeşitli devletler tarafından benzer şekillerde uygulanan askeri gösteriler,² başlangıçta eğitim ve idman özelliği taşımış, bu özelliğini devam ettirmekle birlikte zaman içerisinde gösteri şeklini almıştır. Çeşitli silahların farklı şekillerde, ferdi ya da ikili gruplar hâlinde kullanımını konu alan, döneminde silah oyunu/oyunları şeklinde tanımlanan bu gösteriler, çeşitli risalelere konu olmuş ve kendine özgü bir literatüre sahip olmuştur.

Türk-İslam coğrafyasında bu sahada kaleme alınan eserler, temelde furûsiyye³ ve silahşorluk ile savaşta önemli bir unsur olan atın bakımı, hastalıkları ve tedavileri üzerinde durmuştur. Bilhassa Memluklar devrinde kaleme alınan eserler, furûsiyye eğitimi alanında geniş bilgiler içermektedir. Bu durum, Memluk Devleti'nde belli bir sistem ve disiplin içinde eğitim veren askerî okullarda furûsiyyenin önemli bir yere sahip olmasından kaynaklanmış olabilir.

* Arş. Gör., Celal Bayar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Manisa/TÜRKİYE, umran_kara@hotmail.com

¹ Güç kavramı ve unsurları hakkında daha geniş bilgi için bkz. Hans J. Morgenthau, *Uluslararası Politika: Güç ve Barış Mücadelesi*, c.I, Baskın Oran (çev.), Ünsal Oskay, Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları, Ankara 1970.

² Ortaçağ'da Türk ordularında yapılan askeri gösterilerin uygulanma amaçları bakımından değerlendirilmesi için bkz. Meryem Gürbüz, "Ortaçağ Türk Ordularında Resm-i Geçit" *Eskiçağ'dan Modern Çağ'a Ordular – Oluşum, Teşkilat ve İşlev* -, Feridun M. Emecen (ed.), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008, s. 237-242.

³ Furûsiyye, bir süvari için gerekli olan at bakımı, atların yetiştirilmesi, tedavileriyle ilgili tüm teorik ve uygulamalı bilgileri, at üstünde muhtelif silahları kullanma bilgilerini ve askeri açıdan önemli olan oyunları içeren kapsamlı bir disiplini ifade etmektedir. Bkz. Altan Çetin, "Memluk Askerinin Eğitimi", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 2, Ankara 2003, s. 221.

Zira furûsiyye geleneği, Memluk toplumunda fevkalade önemli bir husus idi. Memluk emirinin ya da sultanının faziletleri sayılırken furûsiyyedeki yeteneğinden bahsedilirdi. Hatta bu, sultan olmanın şartları arasında sayılırdı.⁴

Osmanlılar, kendilerinden önceki Türk-İslam devletleri tarafından hazırlanmış olan silahşorluk literatürünün varisi olmuş ve bu alanda yeni eserler telif etmiştir.⁵ Bu eserlerin bir kısmı tez ya da kitap olarak yayınlanmıştır.⁶ Bu çalışmada da, söz konusu literatür arasında yer alan, anonim bir silahşorluk risalesinin tanıtımı yapılarak transkripsiyonuna yer verilecektir.

a. Silahşorluk Gösterisi Hakkında

Osmanlı döneminde, at üzerinde ok, yay, kılıç, mızrak gibi savaş aletlerini kullanarak hünerlerini sergileyen ve cüнді adını alan iyi biniciler, bu silahşorluk gösterilerinin ana temasını oluşturmaktaydı. Bu tür oyunlar, amacı doğrultusunda daha geniş ya da dar kapsamlı olabiliyordu. Bilhassa düğün, bayram ve elçi kabulü gibi vesilelerle düzenlenen gösteriler daha görkemli bir şekilde düzenlenmekteydi. Bunun yanı sıra eğitimde ya da savaş esnasında moralin yükseltilmesi maksadıyla yapılanlar, daha küçük çapta gösterilerdi.

Devlet erkânının ya da çevresinin düğünlerinde yer alan gösteriler, bunlar arasında en görkemlileri olmakla birlikte bu konuda Kanûnî Sultan Süleyman'ın şehzadeleri Mustafa, Mehmed ve Selim'in 936/1530 yılındaki sünnet düğünü için hazırlanan tören ayrı bir yere sahiptir. Bu törende türlü silahşorluk ve canbazlık oyunları sergilenmiş olup, Matrakçı Nasûh'un hazırladığı maketten iki hisar ile savaş oyunu sahnelenmiştir. Nasûh tarafından yapılan bu hisarlar, beşer kuleli ve dörder kapılıdır. Celalzâde, Pehlivan Nasûh ustanın deri ve kağıttan yaptığı bu hisarların her birini birçok burçlarla donatıp, bunlara toprakla birlikte tüfekli yüzer er yerleştirdiğini söylemektedir. Ayrıca bu erlerin yüzlerinde siperlik, başlarında miğfer, bellerinde kılıç, iki yanlarında yay ve ok bulunduğunu, birbirlerine cephe alarak top ve tüfekte savaştığını anlatmaktadır.⁷ Nasûh'un yaptığı bu gösterinin çok beğenildiği ve padi-

⁴ Bu konu hakkında geniş bilgi için bkz. Altan Çetin, *Memluk Devletinde Askeri Teşkilat*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 91.

⁵ Osmanlı öncesi devirde ve Osmanlı döneminde bu alanda yazılmış olan eserler hakkında geniş bilgi için bkz. Ekmeleddin İhsanoğlu, *Osmanlı Askerlik Literatürü Tarihi: History of Military Art and Science Literature during the Ottoman Period*, I-II, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2004.

⁶ Firdevsi-i Rûmî, *Silahşor-nâme*, haz. Bekir Biçer, Çizgi Kitabevi, Konya 2011; Ümran Kara, *Matrakçı Nasûh ve Eseri Tuhfetü'l-Guzât*, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2013.

⁷ Üstad Nasûh ki zamanında ferid olub, fenninde sahib-i fütuh; merdanelik kalıbında can, şehbazlık teninde ruhur. Kağıtdan burç bedenleri, içinde topları, darbezenleri, cümle esbab-ı hisarları müheyya ve mevcud, iki küt'a işleyüb getirüb meydanda birbirine mukabil koyub, yüz nefer yüzleri siperlü, başları miğferlü, meyânı şemşirli, iki tarafı keman u türlü delirler ile mukabil olub bir dem top u tüfenk ile muhkem neberd-i berk cenkler, bir sa'at kılıçlar, gönderler ile rezmler, uğraşlar; matraklar ile, sair yaraklar ile savaşlar itdiler... Celalzâde Mustafa Çelebi, *Tabakatü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik*, Viyana Nat. Bibl. No. H.O.41(Flüfel, II, Nr.1010), vr.136a-b. Bkz. Hüseyin Gazi Yurdaydın, *Matrakçı Nasûh*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1963, s. 5.

şahın dahi takdirini kazandığı kaynaklarda yer almaktadır.⁸ 1530 şenliğinde Nasûh'un yanı sıra farklı ustalar tarafından yapılan kalelerle değişik savaş sahneleri de canlandırılmıştır.⁹ Sergilenen dramatik savaş oyunları adeta döneminin gerçek tiyatro gösterileri olmuşlardır.¹⁰ Nasuh, yapmış olduğu iki hisarı, silahşorluğa dair yazdığı eserinde resmetmiştir.¹¹ Tuhfetü'l-guzât adlı bu eser, silahşorluk, savaş sanatı ve askeri silahların kullanımı üzerine Osmanlı klasik çağında kaleme alınmış bir eserdir.¹²

Yabancı konuk ve elçilerin gelişi için yapılan şenliklerde de, Osmanlı Devleti'nin gücünü ve zenginliğini ortaya koyan silahşorların gösterileri sergilenirdi.¹³ Bunların yanı sıra silahşorluk oyunları kimi zaman idman yapmak maksadıyla oynanırken kimi zaman da savaş esnasında askerin moralini yükseltmek için oynanırdı. Kanûnî Sultan Süleyman'ın Revan ve Nahcivan seferinde, Erzurum'da bulunduğu sırada orduda askerler, türlü silah oyunları oynamıştır.¹⁴

b. Anonim Silahşorluk Risalesinin Muhtevası

Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa Koleksiyonu, No.816-2'de kayıtlı olan risalenin müellifi ve telif ya da istinsah tarihi bulunmamaktadır. Klasik dönemde aynı konuda kaleme alınmış eserlerle karşılaştırıldığı zaman benzerlikler gösteren risale, aynı dönemde telif edilmiş olabilir.

Risale, Allah'a ve takva sahiplerine hamd, Hz. Peygamber'e dua ve "Zalimlerden başkasına düşmanlık etme" öğüdü ile başlar. Bundan sonra risalenin esas konusu olan silahşorluk hakkında bilgiler verilir. Silahşorluk oyununu oynamak için öncelikle bir meydan başının tayin edilmesi gerektiği belirtilir ve oyunun sergileneceği meydanın ölçüleriyle birlikte düzeni ayrıntılı olarak izah edilir.¹⁵ Verilen bilgilere göre silahşorluk oynanacak meydanın uzunluğu

⁸ Gelibolulu Mustafa Âli, *Künhü'l-Ahbâr*, Sül. Küt. Esad Efendi Nr.2206, vr.314b-316b.

⁹ ...Cündilik ulûmunda mahir, silahşorluk fenninde misli nadir Küçük Üstad ile ümera-i Çerakise'den Rumelinde ze'amet inayet olunan İnal Bey ile ol fennde mahareti olan Cündiler meydana girüb enva'-ı garibe ile atlar seğirdüb ve birbiri ile hasmâne cenk ü cidaller eyleyüb...Celalzâde Mustafa Çelebi, *Tabakatü'l-Memâlik*, vr.136a-b; ...ertesi gün diğer iki kule görüldü ki yine o gece binicilikde ve zor oyunlarında maharetiyle meşhur olan Cârûm namında biri tarafından inşa edilmişti...Hammer, *Devlet-i Osmaniyye Tarihi*, çev. Mehmet Ata, İstanbul, 1330, c.V, s. 101-102.

¹⁰ Metin And, *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, s. 123.

¹¹ Matrakçı Nasûh, *Tuhfetü'l-guzât*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, No.2226, vr.33b-34a

¹² Eser, yurt içinde mevcut iki nüshası ve Macaristan'da bulunan bir nüshası kullanılarak tez olarak hazırlanmıştır. Bkz. Ümran Kara, *Matrakçı Nasûh ve Eseri Tuhfetü'l-Guzât*, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2013.

¹³ Metin And, *a.g.e.*, s. 25-28.

¹⁴ Gül İrepoğlu, "Osmanlı Sanatında Spor Dünyası ve Spor Betimlemeleri", *P Sanat Kültür Antika Dergisi*, 10, Yaz 1998, s. 51.

¹⁵ Meydanın risalede yer alan çizimi ve günümüze uyarlanan şekli için bkz. Ek3

243 metredir. Meydanın sağ ve sol tarafına hedefler yerleştirilmiştir. Her iki tarafta da ilk hedef meydan başından 85 metre ileriye, ikinci hedef ilkinin 79 metre ilerisine, üçüncüsü ise ikincisinin 79 metre ilerisine dikilmiştir. Oyun sırasında (tam yanından, ya da arkaya dönülerek ve yahut hedeflere varmadan) ok atışları yapılır. Risalede meydanın düzenine dair çizilen resimden anlaşıldığına göre bu hedeflerin hem alt hem üst tablası mevcuttur. Alt tablalar, atın üzengi yüksekliğinde; üst tablalar ise, binicinin omzu hizasındadır. Sol tarafta ikinci hedefin yaklaşık 7 metre ilerisine yolun 3 metre dışına kabak sırığı dikilmiştir. Kabak sırığının yaklaşık 60 metre ilerisine ise gönder tablası dikilmiştir. Oyun esnasında gönderle bu tablaya vurulur. Sağ tarafta ise meydan başından 63 metre ileriye üzengi tablası, bu tabladan 12 metre ileriye ise ilk kelle kumu dikilmiştir. Kelle kumunun üzerindeki kelleye ise oyun sırasında kılıç ile hamle yapılır. Kelle kumundan yaklaşık 44 metre ileriye yan tabla, ikinci kumdan 28 metre ileriye ise, ikinci kelle kumu dikilmiştir.

Risalede, söz konusu kum aralıklarının, yeni başlayanların eğitimi için geçerli olduğu ifade edilip rekabet edenler çalışmak istediklerinde bu aralıkların 57 metre uzunluğunda olması gerektiği söylenmektedir.

Meydan düzenlendikten sonra cündiler meydana gelip saf halinde dizilmeleriyle tören başlar. Bu kısım, protokolün selamlandığı ve gösterinin başlaması için üstadlar tarafından dua edilip destur verildiği kısımdır. Bu bölümde, Hz Peygamber'in ve okçuluğu ile meşhur olan Sa'd bin Ebu Vakkâs'ın ruhlarına, padişahın, paşaların ve beylerin de sağlık ve selameti için dua edilir.¹⁶

Üstadlar, destur verip besmele ile birlikte *Allah yolunda gaza niyetine* diyerek töreni başlatır. Bundan sonra cündiler, meydan başından meydana girerek çeşitli silah kullanma teknikleri uygulamak suretiyle hedeflere atışlar ve hamleler yaparlar.

Risalenin bundan sonraki kısmı, anlatımın akışını bozmamak adına, sadeleştirilerek günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

Silahşorluk Oynamanın Teknikleri

Sağ Üzengi Tekniği: Parmaklık takmış olduğu sağ eliyle dizgini tutsun. Meydan başından atını koşturmaya başladığında yayını tirkeşten alıp dizgini sağ elinden sol eline geçsin. Ardından tirkeşten bir ok alıp yayı yatık bir şekilde tutup okunu aşağıdan gezleyerek şahin kanadı çeksin. Üzengi tablasına beş altı adım kala yayını üzengi tablasına doğrultup tablaya gelince okunu atsın. Üç üzengi tablasına da aynı şekilde atış yapsın. **Sol Üzengi Tekniği:** Tekrar Meydan başına gelip dizgini sol eline alıp ve kalkanı sol omzuna takıp bir önceki teknikte anlatıldığı gibi atış yapsın.

¹⁶ Ok atış talimi veya yarışması için meydana gelen okçular da, aynı merasimi yaparlardı. Geniş bilgi için bkz. Nebi Bozkurt, "Ok", *DİA*, İstanbul 2007, c.XXXIII, s. 333-335.

Sağ Gez Tekniği: Meydan başına gelip dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Atını koşturmaya başladığında tirkeşten yayını alıp önünde dik olarak tutsun. Okunu tepe üstü getirip dirseğini dik tutarak atının kulağı hizasından çeksın ve yerdeki üzengi tablasına atsın. Üç kuma da aynı şekilde atış yapsın. **Sol Gez Tekniği:** Meydan başına gelip dizgini sol eline alıp kalkanı sağ omzuna takarak bir önceki teknikte anlatıldığı gibi atış yapsın.

Sağ Suret Tekniği: Dizgini sağ elinde tutup tirkeşten üç tane ok alsın. Bu oklardan birini gezleyip ikisini parmakları arasında tutsun. Atını koşturmaya başladığında sağ elinde tuttuğu gezlenmiş olan yayını önüne getirip okunu atsın. Ardından ikinci oku ilk tablaya, üçüncü oku ikinci tablaya atsın. Akabinde tirkeşten bir ok daha alıp üçüncü tablaya atsın. Her bir oku attıktan sonra dizgini sağ eline alsın. **Sol Suret Tekniği:** Dizgini ve kalkanı sağ eline alıp bir önceki teknikte anlatıldığı şekilde atsın.

Sağ Yanbaşı Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Tirkeşinden aldığı bir oku gezleyip atını koşturmaya başladığında oku önüne atsın ve tekrar tirkeşten bir ok alıp tablayı geçerken ardına dönüp tablayı vursun. Üç tablaya da aynı şekilde atış yapsın. Diğer bir teknikte de, dizgini sağ eline alıp kalkanı da sağ omzuna taksın. Tirkeşinden aldığı bir oku gezleyip sol elinde tutsun. Atını koşturmaya başladığında okunu atıp kalkanı sol omzuna geçirsın. Ardından sağ eliyle tirkeşten bir ok alıp bir önceki şekilde olduğu gibi atışlarını yapsın. **Sol Yanbaşı Tekniği:** Dizgini sol eline alıp kalkanı sağ omzuna taksın ve bir önceki teknikte anlatıldığı gibi atsın.

Kalkan Tekniği: Bir önceki teknikte olduğu gibi meydan başından at koşturmaya başladığında önüne bir ok atıp kalkanı sol omzundan sağ omzuna geçirsın. Dizgin sağında kalsın. Sol eliyle tirkeşten bir ok alıp yan tablasına atsın ve yine kalkanı ve yayı sol omzuna geçirsın. Ardından kabağa bir ok atıp akabinde en sonda olan tablaya bir ok atsın.

Kılıç Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Atını koşturmaya başladığında önüne bir ok atıp kılıcını çeksın. Eğilerek aşağıdaki kum üzerinde duran kelleyi kessin. Bu kumun ilerisinde olan kelleyi ise çapraz olarak kessin. Ardından kılıcını kınına koyup kabağa bir ok atsın ve yine ileride olan kelleyi kessin.

Kiriş Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Daha önce de anlatıldığı üzere atını koşturmaya başladığında önüne bir ok atıp sonra yayının kirişini çıkarsın. Ardından tekrar kirişini takıp yayını kursun. Sonra kılıcını çıkarıp kelleyi kessin ve ardından kabağa bir ok atsın. Son olarak da ileride olan kelleyi kessin. **Sağ ve sol Kiriş Tekniği:** Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Öncelikle bir ok atıp sonra yayının kirişini çıkarsın. Ardından tekrar kirişini takıp yayını kursun ve kalkanla yayı sağına geçirip omuz hizasında bulunan yan tarafındaki hedefe bir ok atsın. Sonra yine kalkanı ve yayı sol omzuna geçirip kabağa ve ardından meydanın sonundaki hedefe bir ok atsın.

Kol Tekniği: Kılıcını çıkarıp sağ kolunun üzerine yatırsın. Üç tane ok çıkarıp bir tanesini gezlesin ve diğer ikisini parmakları arasına alsın. Suret tekniğinde olduğu gibi atını

koşturmaya başladığında sağ elinde tuttuğu gezlenmiş olan yayını önüne getirip okunu atsın. İkinci oku ilk hedefe ve üçüncü oku kabağa atsın. Sonra kılıcını kalkan üzerine getirip sonraki kelleyi kessin ve ardından kılıcı kınına koyup sonraki hedefe yanbaşı tekniğinde anlatıldığı gibi bir ok atsın.

Tirkeş Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı da sağ omzuna taksın. Kılıcını sol kolu üzerine yatırıp eline bir ok alsın. Aldığı oku gezleyip atını koşturmaya başladığında atsın. Ardından yayını sağ kulağına ve kılıcı sol kulağına sıkıştırıp sol eliyle yayı ve kalkanı, sağ eliyle kılıcını tutup kalkanı sağ omzuna geçirsin ve akabinde ilk kelleyi kılıçla kessin. Kılıcını kınına koyup kabağa ve sonraki hedefe birer ok atsın.

Sağ Yay Tekniği: Kalkanı arkasına bağlayıp dizgini sağ eline alsın. Sonra bir ok gezleyip daha önce anlatıldığı gibi atsın. Ardından sol elindeki yayını, ensesinin arkasından sağ eline geçirsin. Sonra da yayı, atın boğazının altından sol eline geçirsin ve iyice eğilip kumda dikili olan iki oku alsın. Oklardan birini ileriye, diğerini ise kabağa atsın. Son hedefe de bir ok atsın. **Sol Yay Tekniği:** Anlatıldığı şekilde sol yay tekniği yapılsın.

Sağrı Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Atını koşturmaya başladığında tirkeşten yayını ve okunu alıp tepe üstü tutup gezlesin. İlk kumda olan üzengi tablasına nişan alıp atın sağrısı tarafından atsın. Üç kuma da bu şekilde atış yapsın. **Sol Sağrı Tekniği:** Dizgini sol eline alıp kalkanı sağ omzuna taksın ve bir önceki teknikte anlatıldığı gibi atışlarını yapsın.

Sağ Gömendürük Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Atını koşturmaya başladığında okunu aşağıdan gezleyip şahin kanadı çeksın. Atın boynunun sağ altından, yerde olan üzengi tablasına atsın. Üç kuma da bu şekilde atış yapsın. **Sol Gömendürük Tekniği:** Dizgini sol eline alıp kalkanı sağ omzuna taksın ve bir önceki teknikte anlatıldığı gibi atışlarını yapsın.

Nal Tekniği: Dizgin sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Atını koşturmaya başladığında okunu aşağıdan gezleyip şahin kanadı çeksın. Ardından yayını başının üzerinden geçirip arkasına doğru yatsın ve atın arka tarafta nal bastığı yere okunu atsın veyahut atın kuyruğuna küçük bir tabla bağlayıp ona atsın. **Sol Tekniği:** Dizgini sol eline alıp kalkanı sağ omzuna taksın ve bir önceki teknikte olduğu gibi atış yapsın.

Sade Gönder Tekniği: Gönderi sağ tarafına takıp dizgini ve kalkanı sol eline alsın. Üç tane ok alıp bir tanesini gezleyip diğer ikisini parmakları arasına alsın. Sonra suret tekniğinde anlatıldığı gibi atını koşturmaya başladığında birbiri ardınca iki oku atıp üçüncü oku ilk hedefe atsın. Ardından yayını kılıcına asıp, yanından gönderini alıp, sıkıca tutsun ve çevirip gönder tablasına gelince vursun. Sonra gönderi kendine çekip adet olduğu gibi hazırlansın.

Gönder ve Kılıç Tekniği: Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Gönderi sağ tarafına takıp bir ok alsın. Atını koşturmaya başladığında oku atıp kılıç tekniğinde olduğu gibi kılıcını çekip kelleyi kessin. Ardından kılıcı kınına koyup kabağa bir ok atsın. Sonra

yayını kılıcın üzerine asıp yanından gönderini alıp gönder tablasını delsin. Ardından kabağa da bir ok atabilir ve attığı ok isabet ederse kabul olunur. **Diğer Gönder Tekniği:** Dizgini sol eline alıp kalkanı sol omzuna taksın. Ardından gönderi kılıç tablasının olduğu kuma diksın. Meydan başında atını koşturmaya başladığında gezlenmiş bir oku atıp, yayını kılıcının üstüne asıp sağ eliyle dikilen gönderi alsın. Ardından sağ koltuğundan iki üç defa askı gibi çevirip gönder tablasını delsin.

Savaş Tekniği - Sağ Yaka: Dizgin ve kalkan solunda olup yedi sekiz tane veya on tane oku yakasına koysun. Ardından daha önce anlatıldığı gibi bir oku gezleyüb hazır tutsun. Atını koşturmaya başladığında atsın. Sonra yakasından birer birer alıp tepe üstü gezleyip meydan başına varıncaya dek yetiştirebildiği kadar atış yapsın. Dizginini bırakmasın. **Sol Yaka:** Dizgini sağ eline alıp kalkanı sol omzuna taksın ve bir önceki teknikte anlatıldığı gibi atışlarını yapsın.

Zant dikip ok atılmak istendiğinde, birbirinden uzaklığı 57 metre, yoldan dışarıya doğru 7 metre mesafede olan üç tane zant dikilsin. Zanta, gönder uzunluğu miktarı yer kala oku atsın.

Bundan sonra risaleyi Temmet ifadesiyle tamamlayan müellif, ardından Fünûn-ı Silahşorân (Silahşorluk Teknikleri) üst başlığı altında, risale boyunca anlattığı teknikleri alt başlıklar şeklinde vermiştir. Sonrasında ise Fünûn-ı Gönder (Gönder Kullanmanın Teknikleri) başlığı ile bu oyunun tekniklerini sıralamıştır. Risalede bu bölümün ayrıntıları yer almamıştır.

Evvel Tâpû	Evvel Hov	İkinci Hov	Evvel Nakk
İkinci Nakk	Evvel Dolab	İkinci Dolab	Segi
Seginün Hovu	Evvel Tesrik	Yan Virmek	İkinci Tesrik
Tapışmak	Meydan Kesmek	Son Tâpû	Temmet

Bu anlatımlardan sonra, at üzerinde hünelerlerini sergileyen silahşor ve canbazların minyatür çizimleri ile cündilerin gruplar halinde, meydanlarda nasıl hareket edeceklerini gösteren plan çizimleri yer almıştır. Bu planlar, konu bakımından benzer risalelerde de görülmektedir.¹⁷

Değerlendirme ve Sonuç

Silahşorluk konusunda yazılan eserler, hem verdikleri bilgiler açısından, hem de yazıldıkları dönemde silahşorluğun sahip olduğu yeri göstermesi bakımından önemlidir. Bu konuda klasik dönemde çeviri ya da telif yoluyla çeşitli eserler kaleme alınmıştır, ancak içerik bakımından meydanlarda silahşorluğun nasıl icra edileceğini ayrıntılı olarak anlatan eserler azdır.

¹⁷ Lâçin b. Abdullah ez-Zehebî el-Hüsâmî et-Trablusî, *Tuhfetü'l-mücâhidîn fi'l-amel bi'l-meyâdin*, Süleymaniye Ktp., Fatih Kol., Nr.3509-2, vr.92b-107b; Matrakçı Nasûh, *Tuhfetü'lguzât*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, No.2206, vr.36a-41a.

Silahşorluk Risalesi, Türkçe yazılan bu tür eserlere örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir. Telif tarihi ve müellifi belli olmayan eser, benzerleri arasında çok muhtasar bir yapıya sahip olmakla birlikte konuyu anlaşılır bir üslupla ve ayrıntılı olarak anlatması muhteva bakımından zengin bir eser olmasını sağlamıştır.

Risalede, silahların tanıtımı, atın bakımı ya da tedavisi gibi konulara değinilmeden sadece meydana sergilenecek silahşorluk oyununun ne surette gerçekleşeceği anlatılmıştır. Bu bakımdan ilk aşamada kıt bir bilgi verdiği düşünülse de, müellifin tek bir konu üzerinde yoğunlaşması, diğer eserlerde yer almayan geniş anlatımlara yer vermesine olanak sağlamıştır.

Risalede, öncelikle silahşorluk oyununun oynanacağı meydan anlatılmış ve bu meydanın çizimi yapılmıştır. Oyun sırasında kullanılacak bütün hedefler, bu çizimde gösterilmiştir. Hedefler meydanın hem sağına hem de soluna yerleştirildiğinden hemen hemen her teknikte iki yöne de yapılacak atışlar, risalede ayrı ayrı anlatılmıştır.

İncelenen risalede anlatılan bütün tekniklerde ok atışı söz konusu olup bu atışları, okun çekiş ve atış şekline göre iki ayrı başlık altında incelemek mümkündür. Ok atış şekilleri ise, hedefin yüksekliğine ve hedefe olan mesafeye göre olmak üzere iki alt kategoriye ayrılabilir.

Risalede, hedeflerin binicinin aşağısında, yukarısında ve omuz hizasında yer aldığı görülmektedir. Bu bakımdan hedefin yüksekliğine göre üç ayrı atış şekli vardır. Aşağıda ve omuz hizasında kalan hedeflere yapılan atışlar kıgaç atışı, yukarıda kalan tek hedef olan kabak sırtına yapılan atışlar ise kabak atışı adını almaktadır.¹⁸ Aşağıda yer alan hedefler üzengi adını alan hedeflerdir. Hedeflerin bu ismi alması, atın üzengisi ile aynı yükseklikte olmasından kaynaklanmış olmalıdır. Bununla birlikte belli bir hedef yerleştirilmemekle birlikte atın arkasına doğru nal bastığı yere yapılan atışlar da vardır.

Atışlar, hedeflerle binici arasındaki mesafeye, başka bir ifadeyle konumlarına göre de değişmektedir. Bazı atışlar, henüz hedefe varmadan, bazıları ise, hedefin yanındayken yapılmaktadır. Diğer bir atış türü ise, hedefi geçtikten sonra arkaya dönülmek suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Risalede, farklı atışlarla birlikte farklı çekiş şekillerinin de olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar, şahin kanadı çekme, aşağıdan gezleyerek çekme, yukarıdan gezleyerek çekme, yayı yatık tutarak çekme, yayı dik tutarak çekme, atın kulağının hizasından çekme, atın boynunun sağ alt yanından çekme, parmaklar arasına iki ok sıkıştırarak çekme, yakaya 8-10 tane ok sıkıştırarak çekme ve kol üzerine kılıç yatırarak çekmedir.

Öncelikle okun aşağıdan ve yukarıdan gezlenmesi konusu üzerinde durmak gerekir. Ok, yaya yerleştirildikten sonra iki tür gezleme söz konusudur. Bunlardan biri aşağıdan gezlemedir. Burada gezlenen oku çekecek olan kol, atıcının gövdesi hizasında bulunmaktadır. Dirseği yukarı doğru açı yapmakla birlikte kolu göğsünün aşağısındadır. Yukarıdan gezlemede ise,

¹⁸ J.D. Latham, W.F. Paterson, *Saracen Archery*, The Holland Press, London UK, 1970, s. 77-79.

oku çekecek kol, atıcının başının hizasında bulunup, dirseği dik bir açıyla yukarı bakmaktadır. Bu iki gezleme tekniği atış yapmak için kullanılmakta olup aşağıdan gezleme yöntemi, bazen atışa hazırlanmak için de uygulanmaktadır.

Şahin kanadı çekiş, aşağıda/yerde bulunan hedeflere yapılan atışlarda kullanılmıştır. Şahin kanadı çekişlerde, yay öncelikle yukarıda anlatıldığı gibi aşağıdan gezlenmekteydi. Ardından atıcı oku tutan kolunu şahin kanadı gibi yukarıya doğru açıp yayını yatık bir pozisyonda tutup başının üzerinden çekmektedir. Şahin kanadı adını alan bu atışta, temel prensip oku çeken kolun atıcının başının üzerinde -tepesi üzerinde- bulunmasıdır. Bu atış şekli, aşağıda yer almak kaydıyla ileride ya da geride bulunan hedefler için kullanılmıştır. Arkada kalan hedeflerde uygulanan atışlarda, atıcının atışı yaparken bazen atın arkasına doğru yatması gerekirdi. Bu tam olarak düz bir yatış olmayıp atıcının, atışı yaptığı yöne doğru atın arkasına eğilmesidir. Bir nevi şimdiki deyimiyile ters köprü şeklinde bir vaziyet almasıdır.

Atışlar, atın farklı kısımlarından da gerçekleştirilirdi. Risalede, atın kulağı hizasından yapılan bir atış söz konusudur. Bu atış, dik olarak tutulan yayla, üzengi hedefine yapılmaktadır. Hedefe varmadan yapılacak olan bu türde bir atışta, atıcı at üstünde oturur halde bulunabileceği gibi, hedefe olan mesafe azaldıkça atışı yapmak için ayağa kalkması gerekebilir. Atın boynunun alt yanından yapılan atışlar, şahin kanadı çekişi uygulanarak üzengi hedeflerine yapılmaktadır. Burada, atın boynunun sağ tarafından aşağıya doğru eğilip sağda yer alan hedefe atış yapılır.

Okların seri olarak atılmasını sağlamak maksadıyla fazladan ok alıp parmaklar arasında tutarak ya da yakaya sıkıştırarak ok atış şekilleri de mevcuttur. Özellikle 8-10 okun yakaya sıkıştırılıp peş peşe atılması, savaşlarda da uygulanan bir usuldür. Zira risalede de, bu yöntem Harbî başlığı altında verilmektedir.

Kılıcı kol üzerine yatırmak suretiyle yapılan ok atışlarında maksat, kılıcı hazırda tutup ok atışının akabinde kılıcı kullanmaktır. Aynı şekilde bu yöntemin de, savaş esnasında kullanımı söz konusu olabilir. Savaşlarda silahları iyi kullanmakla birlikte hızlı hareket etmek önemlidir. Bu bakımdan hareketleri hızlandıran bu tip yöntemler, savaşlarda uygulanmış olmalıdır.

Risalede anlatılan tekniklerden bazılarında, kalkanın yerinin sağ omuzdan sol omuza alınarak ya da tam tersi surette değiştirilmesi söz konusudur. Atışlar arasında bu hareketin yapılması karşılıklı çarpışmalarda farklı yönlerden gelen/gelebilecek darbeleri savuşturmayı sağlardı. Bu bakımdan risale boyunca anlatılan teknik ve yöntemlerde, saldırı ve savunmayı bir arada görmek mümkündür.

Son dönemlerde önemi artan deneysel tarih çalışmaları, savaş alanlarında kullanılan silahların etkinliğinin derecesi üzerinde durur. Bu amaçla dönemin silahları tekrar imal edilip kaynaklarda anlatıldığı üzere kullanılır. Silahların sadece savaş maksadıyla değil aynı zamanda eğitim ve gösteri maksadıyla da kullanıldığı göz önüne alındığında, silahların, silah

oyunlarındaki kullanımının ayrıntılı olarak anlatıldığı silahşorluk risalelerinin önemi artmaktadır. Silahşorluk Risalesi'nde yer alan anlatımlarla, bu tarzda bir uygulamalı çalışmanın yapılması mümkündür. Yapılacak bu çalışma ile askeri eğitim ve gösterilerde uygulanan tekniklerin, savaşlarda ne derecede etkili olduğu tespit edilebilir.

KAYNAKLAR**Kaynak Eserler**

Celâlzâde Mustafa Çelebi, *Tabakatü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik, Geschiehte Sultan Suleyman Kanunis von 1520 bis 1557*, Von Petra Kappert, Wiesbaden 1981.

Gelibolulu Mustafa Âli, *Kühü'l-ahbâr*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, Nr.2162.

Hammer, *Devlet-i Osmaniye Tarihi*, çev. Mehmet Ata, c.V, İstanbul, 1330.

Lâçin B. Abdullah Ez-Zehebî El-Hüsâmî Et-Trablusî, *Tuhfetü'l-mücâhidîn fi'l-amel bi'l-meyâ-dîn*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu, Nr.3509-2.

Matrakçı Nasûh, *Tuhfetü'l-Guzât*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, Nr. 2206.

Silahşorluk Risalesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa Koleksiyonu, Nr.816-02.

Araştırmalar-İncelemeler

And, Metin, *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982.

Çetin, Altan, *Memluk Devletinde Askeri Teşkilat*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2007.

_____, “Memluk Askerinin Eğitimi”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:7, Sayı:2, Ankara, 2003, 219-235.

Gürbüz, Meryem, “Ortaçağ Türk Ordularında Resm-i Geçit” *Eskiçağ'dan Modern Çağ'a Ordular – Oluşum, Teşkilat ve İşlev* –, Feridun M. Emecen (ed.), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008, s. 237-242.

İhsanoğlu, Ekmeleddin, *Osmanlı Askerlik Literatürü Tarihi, History of Military Art and Science Literature during the Ottoman Period*, I-II, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IR-CICA), 2004.

İrepoğlu, Gül, “Osmanlı Sanatında Spor Dünyası ve Spor Betimlemeleri”, *P Sanat Kültür Antika Dergisi*, 10, Yaz 1998, s. 32-57.

Kara, Ümran, *Matrakçı Nasûh ve Eseri Tuhfetü'l-Guzât*, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2013.

Latham J.D., W.F. Paterson, *Saracen Archery*, The Holland Press, London UK, 1970.

Orgenthau, Hans J., *Uluslararası Politika: Güç ve Barış Mücadelesi*, c.I, Baskın Oran (çev.), Ünsal Oskay, Türk Siyasî İlimler Derneği Yayınları, Ankara 1970.

Yurdaydın, Hüseyin Gazi, *Matrakçı Nasûh*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1963. Sıra no : 54

Silahşorluk Risalesinin Transkripsiyonu

Bismillâhirrahmanirrahîm

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-'âlemîn ve'l-'âkibetü li'l-muttakîn ve lâ 'udvâne illâ 'ale'z-zâlimîn ve sallallâhü 'alâ seyyidînâ Muhammedin ve âlihi ve sahbihi ecma'in. Ammâ ba'd bilgil ki silahşûrluk oynamak lâzım geldikde evvelâ meydân başı ta'yîn oluna ve meydân başından on üç tutam yayla ölçüb altmış yay uzununu yerden evvelki kumu ideler ve evvelki kumdan elli beş yay uzununu yerden ikinci kumu ideler ve ikinci kumdan yine elli beş yay uzununu yerden üçüncü kumu ideler. Meydân başından âhir kuma varınca yüz yetmiş yay uzununu olur. Bundan sonra tekrar evvelki kumdan meydân başından yana yedi yay uzununu yerden bir kum diküb üzerine kelle konacak ağaç dikile ve kelle kumundan ve meydân başından yana sekiz yay uzununu yerden bir kum dahi ideler üzerine üzenği tablası konulub kılıç bendinde çalına ve kelle kumuyla ikinci kumun ortası mukâbelesinde sağ cânibden otuz yay uzununu yerde bir kum dahi idüb üzerine kalkan bendi olduğu zamanda yan tablası dikile ve ikinci kumdan üçüncü kuma sol cânibde beş yay uzununu yerde yoldan hâric iki yay uzununu yerde kabak sırığı dikile ve kabaktan öte on beş yay uzununu yerde yoldan hâric sağ cânibde bir kum dahi ideler. Üzerine kelle ağacı konulub bir kelle dahi anda dikile ve üçüncü kum ki, âhir kumdur, andan berû sol cânibde yoldan taşra bir yay uzunundan ziyâdece yerde bir kum dahi dikilüb üzerine gönder tablası dikile. Mübtedî şâkird olanlara ta'lim için kumların ortası zikr olunan mikdârıdır. Ammâ hasmâne oynayan kimseler fenn izhâr eyledikleri zamanda kumların mâbeynleri kırkar yay uzununu gerekdir.

Ve meydân düzöldükde cündiler meydâna gelüb dizilüb alay bağlayalar ve üstâdları karşuya geçüb Hazret-i resûl sallallâhü 'aleyhi ve sellem rûh-ı şeriflerine du'â idüb ve Sa'd Vakkâs hazretleri ve pîrler ve üstâdlar rûhuna ve pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretleri selâmetliğine ve paşalara ve beylere ve yiğit-i yenil safâlığına ve geçmiş ehl-i îmân rûhuna du'â ide. Andan sonra destûr vire. *Bismillâhirrahmanirrahîm Niyyetü'l-gazâ fi sebîlillâh* diyeler.

Fenn-i tâpû: Üstâd olan kimse evvelâ yayına bir dane ok gezleyüb ve meydândan at koparub kolun geriye tutub at tamam yoluna düzelüb kelle kumuna geldikde kolun önüne getirüb okun ucu atun iki kulağı arasına beraber ola. Evvelki tablaya vardıkda dizgini salvirüb yay kabzasın kapub şahin kanadı yanına çeküb bir mikdâr gitdikde önüne getirüb orta tablaya vardıkda kirişinden okun kusdurub ve okun yaydan alub tirkeşine koya ve meydân başına vardıkda bey veyâhûd paşa ne cânibde durursa ânun karşısına alay bağlayalar cümle tamam olıcak tekrar biribiri ardınca dizilüb geldikleri yoldan yine aşğa meydân başına varalar.

Fünûn-ı Silahşorân

Fenn-i Sağ Üzenği: Sağ eliyle dizgin tuta parmaklığı dahi sağda ola. Meydân başından at kopardıkda yayın tirkeşinden kayub sağ elinde olan dizgini sol eline vire ve tirkeşden bir ok alub yayın yaturub okun aşğadan gezleyüb şahin kanadı çeküb üzenği tablasına beş altı adım yer kaldıkda yayı üzenğiye beraber diküb tablaya geldikde okun ata. Üç tablaya dahi böyle ide.

Fenn-i Sol Üzenği: Tekrar meydân başına gelüb dizgini sol ele virüb ve kalkamı sağ omuzuna getirüb evvelki üslûb üzere ide.

Fenn-i Sağ Gez: Meydân başına gelüb dizgini sağ eline virüb kalkanı sol omuzuna virüb at kopardıkda yayın tirkeşden alub ve yayı önüne diküb okun depereden getürüb dirseğın diküb ve at kulağına beraber çeküb yerde yatan üzengi tablasına ata. Üç kuma dahi bu üslüb üzere ide. **Fenn-i Sol Gez:** Meydân başına gelüb dizgini sola virüb ve kalkanı sağ omuzuna getürüb evvelki gibi ide.

Fenn-i Sağ Sûret: Dizgin sağ elde ola ve üç dane ok alub birin gezleye ve ikisin parmakları arasına ala ve at kopardıkda yay sağ elde gezlenmiş iken önüne getürüb okun ata ve ikinci oku evvelki tablaya ura ve üçüncü oku ikinci tablaya atub ve tirkeşden bir ok dahi kapub üçüncü tablaya ata. Her bir oku atdıkdı dizgini eline ala. **Fenn-i Sol Sûret:** Dizgini sola ve kalkanı sağ ele virüb evvelki üslüb üzere ide.

Fenn-i Sağ Yan Başı: Dizgini sağ ele ve kalkanı sola virüb bir dane ok gezleyüb at kopardıkda oku önüne atub ve tekrar tirkeşden bir ok kapub tablayı geçerken dönüp ardına tablayı ura. Üçüne dahi böyle ide. Bir dürlü dahi dizgin sağında kalkan dahi sağında ola ve bir dane oku gezleyüb sol elinde tuta. At kopardıkda atub fi'l-hâl kalkanı değışüb sol omuzuna ala ve sağ eliyle tirkeşden bir ok alub üslüb-ı sâbık üzere eyleye. **Sol Yan Başı Bendi:** Dizgin sol elde kalkan sağ elde ola. Evvelki üslüb üzere ide.

Fenn-i Kalkan Bendi: Meydân başından üslüb-ı sâbık üzere at kopardıkda önüne bir ok atub kalkanı sol omuzundan sağ omuzuna vire. Dizgin sağda durur. Sol eliyle tirkeşden bir ok alub yan tablasına ata ve yine kalkanı ve yayı sol omuzuna değışüb kabağa bir ok ata. Andan sonra âhirde olan tablaya bir ok ata.

Kılıç Bendi: Dizgin sağda kalkan solda ola. At kopardıkda önüne bir ok atub yalın kılıç olub eğile. Aşağa kumda olan kelleyi çalub andan ilerüde olan kelleyi hamâil-vâri çele. Kılıcın kınına katub kabağa bir ok ata ve yine ilerüde olan kelleyi çele.

Kiriş Bendi: Dizgini sağda ve kalkanı solda olub üslüb-ı sâbık üzere at kopardıkda önüne bir ok atub sonra kirişi yasub girü yayın kura ve yalın kılıç olub kelleyi çele ve ondan kabağa bir ok ata ve ilerüde olan kelleyi dahi çele. **Bir Dürlü Dahi Çep ü Rast Kiriş Bendi:** Dizgin sağda kalkan solda olub evvelâ bir ok atub ve kirişin yasub ve yine kurub ve kalkanı ve yayı sağına değışüb bir ok yan tablasına atub ve yine kalkanı ve yayı sola değışüb ve kabağa bir ok atub ve andan âhirdeki tablaya bir ok dahi ata.

Kol Bendi: Kılıcı çıkarub sağ kolu üzerine yaturub ve üç dane ok çıkarub birin gezleyüb ve ikisin parmakları arasına alub sûret bendinde itdüğü gibi ola. Bir ok ata. İkinci oku evvelki tablaya ve üçüncü oku kabağa ata. Andan sonra yalın kılıcı kalkan üzerine getürüb sonraki kelleyi çele ve kılıcı kına katub sonraki tablaya yan başı bir ok ata.

Tirkeş Bendi: Dizgin sağda kalkan dahi sağda olub ve yalın kılıcı sol kolu üzerine yaturub eline bir ok alub gezleyüb at kopardıkda atub andan yayı sağ kulağına ve kılıcı sol kulağına kısıdırub sol eliyle yayı ve kalkanı ve sağ eliyle kılıcı tutub kalkanı değışüb kılıçla evvelki kelleyi çele. Andan kınına katub kabağa ata. Andan tablaya bir ok ata.

Sağ Yay Bendi: Kalkanı arkasına bağlayub dizgin sağda olub bir dane ok gezleyüb üslûb-ı sâbık üzere ata ve yayı sol elinden ensesinden sağ eline vire ve sağ eliyle yayı atı boğazı altından sol eline vire ve muhkem eğilüb kumda dikilen iki dane oku alub birin ilerü ve birin kabağa ata ve son tablaya dahi bir ok ata. **Sol Yay Bendi:** Zikr olunan üslûb üzere sol yay bendi ide.

Sağrı Bendi: Dizgini sağa ve kalkanı sola virüb at koparıldıkda tirkeşden yayın ve okun kapub depereden getürüb gezleye ve evvelki kumda olan üzengi tablasına tutub sağrı ata. Bu üslûb üzere üç kuma dahi ata. **Sol Sağrı Bendi:** Dizgini sola ve kalkanı sağa virüb evvelki üslûb üzere ide.

Sağ Gömündürük Bendi: Dizgini sağa ve kalkanı sola virüb at koparıldıkda aşağıdan gezleyüb şahin kanadı çeküb aylandırub atın sağ yanından boynu altından yerde olan üzengi tablasına ata. Üç kumda dahi böyle ide. **Sol Gömündürük Bendi:** Dizgini sola ve kalkanı sağa virüb üslûb-ı sâbık üzere ide.

Nal Bendi: Dizgin sağda ve kalkan solda olub at koparıldıkda aşağıdan gezleyüb şahin kanadı çeküb ve yayı başından aşırub arkası üzerine yatub atın kış nal basdığı yere ata. Yahûd atın kuyruğu üstünde küçük tabla bağlayub ana ata. **Sol Bendi:** Dizgini sola ve kalkanı sağa vire. Evvelki üslûb üzere ide.

Sade Gönder Bendi: Gönderin sağ yanına takub dizgini sol eline kalkanı dahi sol eline alub üç dane ok alub birin gezleyüb ve ikisin parmakları arasına alub sûret bendinde itdüğü gibi at koparıldıkda birbiri ardunca iki oku atub üçüncü oku evvelki tablaya urub fi'l-hâl yayın kılıca asub ve yanından gönderin alub sıkı idüb dolab iderek gönder tablasına geldikde gönderle tablayı urub andan gönderin kendüye çeküb âdet üstüne yapına.

Gönder ve Kılıç Bendi: Dizgini sağa kalkanı sola virüb sağ yanında gönderi takub âdet üzere bir ok alub at koparıldıkda atub kılıç bendinde itdüğü gibi yalın kılıç olub kelleyi çalub kılıcı kına katub kabağa dahi bir ok atub yayı kılıç üzerine asub yanından gönderin kapub gönder tablasın sanca. Eğer kabağa ok atarsa dahi caizdir. Fe-emmâ atarsa makbûldür. **Bir Dürlü Dahi Gönder Bendi:** Dizgini sola ve kalkanı dahi sola virüb gönderi evvelki kum ki, kılıç tablasıdır, ol kum üstünde dike koya ve meydân başından at koparıldıkda hâzır gezlenmiş bir ok atub ve yayı kılıç üstüne asub sağ eliyle ol dikilen gönderi alub sağ koltuğundan iki üç def'a hamâil-vâri çevirüb andan gönder tablasına sanca.

Bend-i Harbî Sağ Yaka: Dizgin ve kalkan solda olub yedi sekiz dane veya on dane oku yakasına koyub üslûb-ı sâbık üzere bir oku gezleyüb hâzır tuta, at koparıldıkda ata. Andan sonra yakasından birer birer alub depereden gezleyüb meydân başına varınca yetiştürdüğü mikdârı ata. Dizgini elden komaya. **Sol Yaka:** Dizgin sağda ve kalkan solda olub üslûb-ı evvel üzere ide.

Zant dikilüb ok atılmalu oldukda üç dane zant diküb biri birinden aralığı kırkar yay uzunluğuna ve yoldan taşra beş yay uzunluğuna ve zanta beraber varmadın gönder uzunluğu yerden oka halâs vire.

Temmet

Fünûn-ı Silahşorân

Evvel Tâpû	Sağ Üzenği Bendi	Sol Üzenği Bendi
Sağ Gez Bendi	Sol Gez Bendi	Sağ Sûret Bendi
Sol Sûret Bendi	Sağ Yanbaşı	Sol Yanbaşı
Kalkan Bendi	Kılıç Bendi	Kiriş Bendi
Kol Bendi	Tirkeş Bendi	Sağ Yay Bendi
Sol Yay Bendi	Sağrı Bendi	Sol Sağrı Bendi
Sağ Gömündürük Bendi	Sol Gömündürük Bendi	Nal Bendi
Sol Nal Bendi	Sade Gönder Bendi	Gönder ve Kılıç Bendi
Sağ Yaka Bendi	Sol Yaka Bendi	Son Tâpû

Fünûn-ı Gönder

Evvel Tâpû	Evvel Hov	İkinci Hov	Evvel Nakk
İkinci Nakk	Evvel Dolab	İkinci Dolab	Segi
Seginün Hovu	Evvel Tesrik	Yan Virmek	İkinci Tesrik
Tapışmak	Meydan Kesmek	Son Tâpû	Temmet

Silahşorluk Risalesi Sözlüğü

alay bağlamak: saf halinde dizilmek, savaş düzenine girmek.

at koparmak: atı hızla ileri sürmek.

aylandırmak: 1. etrafı gezdirmek, çevrede dolaştırmak. 2. oyalamak, geciktirmek.

çalmak/çelmek: kesici bir aleti sallamak; kesmek üzere sürmek; vurmak.

çep ü rast: sağ ve sol

depere: tepeden aşağı, tepesi üzerine.

dolab: devreden, dönen.

gezlemek: oku, yayı kurmadan önce çile üzerindeki gez yerine takmak.

gömeni / gömündürük: döveni boyunduruğa bağlayan ağaç.

hamâil-vâri: omuzdan bele doğru çaprazlama inen kılıç veya sancak askısı bağı gibi.

hov: saldırı, hücum.

kiriş: ok atılan yayın iki ucunu birleştiren, sinir ve bağırsaktan yapılan esnek bağ.

kusdurmak: dışarı vermek, fırlatmak.

meydan kesmek: dik bir şekilde meydanın ortasından geçmek.

nakk: arındırmak.

parmaklık: parmağı dış etkilerden korumak için üzerine geçilen özel kılıf.

sağrı: memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.

sancmak: (Kargı, mızrak vb. ile) saplamak, dürtmek, delmek.

segi/süğü (sünü): kargı, süngü, mızrak.

şakird: 1. yayıcı ve okçu ustasının yardımcısı, çırağı. 2. okçuluğa yeni başlayan hevesli.

tabla: hedef levhası.

tapışmak: buluşmak, karşılaşmak.

tâpû: bir kimsenin yanı, katı; makam; huzur.

tesrik: çalmak, çaldırmak.

tirkeş: ok veya yay çantası.

tutam: yay boyunu belirlemek için kullanılan, yaklaşık 11 cm.lik uzunluk ölçüsü.

üzengi: 1. eyerin iki yanında asılı olan ve ata binerken ayakla basılan altı düz demir halka. 2. silahşorluk oynamak için düzenlenen meydanda, hedef olmak üzere hazırlanan kum yığınlarından, at üzengisi yüksekliğinde bulunan kum üzerine konulan tabla.

yahn kılıç: kılıcı kullanmak üzere kınından çıkarmış olan; kılıcını çekmiş olarak.

yapınmak: bir şey yapmaya hazırlanmak, davranmak.

yasmak: yayın kirişini çıkarmak.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقِيَّةِ
 وَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى
 سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ **أَمَّا بَعْدُ** فَمَا يَكْفُرُ كَيْفَ سَلَّمَ النَّبِيُّ
 أَوْ نَمُقَ لَا زِمَ كَلَيْدِكَ **أَوْ لَا** مَيْدَانَهُ بَاشِي بَعِيْنِ أَوْلَانَهُ
 وَصَيْدَهُ أَنْ بَاشِيْدَنَ **أَوْ نَاحِجٌ** تَوْتَامُ يَا بَيْلَهُ أَوْ لِحُوبِ التَّشِ
 يَا بِي أَوْ زِي بَرْدَهُ أَوْ لِي قَوْمِي أَيْدَلُ لِرَ وَأَوْ لِي قَوْمِي
 أَلِي بَشِي يَا بِي أَوْ زِي بَرْدَهُ أَوْ لِي قَوْمِي أَيْدَلُ لِرَ وَأَوْ لِي قَوْمِي
 يَنْهَ أَلِي بَشِي يَا بِي أَوْ زِي بَرْدَهُ أَوْ لِي قَوْمِي أَيْدَلُ لِرَ مَيْدَانَهُ
 بَاشِيْدَنَ آخِرَ قَوْمِهِ وَارِجَعَهُ **تَوْتَامُ** يَا بِي أَوْ زِي بَرْدَهُ
بَوْدَنَ تَكَرَّرَ أَوْ لِي قَوْمِي بَاشِيْدَنَ بَاشِيْدَنَ سَيِّدَانَهُ
 يَدِي يَا بِي أَوْ زِي بَرْدَهُ بَرْدَهُ قَوْمِي كَوْبِ أَوْ زِي بَرْدَهُ قَوْمِي

حج

حَقِّ اَعَاَجِ دِكَلَه وَكَلَه قَوْمِنْدَه مِيدَ اَن بَاشِنْدَه نَکَاسِکِن
يَايِ اُورُيُيِ بَرْدَه بَر قَوْمِ دِ اِيچِي ايدَه لَر اُورُيُيَه اُونِ کِي طِبَلَه
قُولُوبُ بَلِيح نَبَدِنْدَه چَالِنَه وَکَلَه قَوْمِ کَلَه اِيچِي قَوْمِک
اُورُتَاسِي مَقَابَلَه سِنْدَه صَاغ جَابِنْدَه اُوتُوز يايِ اُورُيُيِ
بَرْدَه بَر قَوْمِ دِ اِيچِي ايدُوب اُورُيُيَه قَلَقَان بِنْدِي اُولدُويِ
زَمَانَدَه يَان طِبَلَه سِي دِ کَلَه وَ اِيچِي قَوْمِ دِن اُورُيُيِ قَوْمَه
صُول جَابِنْدَه بِيش يايِ اُورُيُيِ بَرْدَه بُولدِن حَارِجِ اِيکِي
يَايِ اُونِ يِ بَرْدَه قَبَاق صِرْعِي دِ کَلَه وَقَبَاق دِن اُوتَه اُونِ
بِيش يايِ اُورُيُيِ بَرْدَه بُولدِن حَارِجِ صَاغ جَابِنْدَه بَر قَوْمِ
دِ اِيچِي ايدَه لَر اُورُيُيَه کَلَه اَعَاَجِي قُولُوبُ بَر کَلَه دِ اِيچِي
اِنْدَه دِ کَلَه وَ اُورُيُيِ قَوْمِ کَلَه اَخِر قَوْمِ دِن اِنْدَه بَر
صُول جَابِنْدَه بُولدِن طَشَن بَر يايِ اُورُيُيِ دِن زِيَادَه
بَرْدَه بَر قَوْمِ دِ اِيچِي دِ کَلُوبُ اُورُيُيَه کُوتَدِن طِبَلَه سِي دِ کَلَه

مبتدئ شکر کند اولنلر. تعلیم ایچون قوملرک اورنای
 ذکر اولنان مقدر ایدر **آمینا** خصمانه اوینان کسدر
 فن اظهان ایلد کلری زمانه قوملرک ما بینلر
 قرقری یایی اورن **کرگذر**

ویدان دوزلرکک جنید یلر میدانه کلوب دوزیلوب
 لای بعلیه لر و استاد لر ی قوشویه چوپ حمت
 رسول صلی الله علیه وسلم روح شریفلرینه
 دعا د و ب و سعید و قاسم حضرتلری و پیر لر
 و اوستاد لر روحنه و یاد شاه عالم پنا حضرتلری
 سلامت لکنه و باشلر و بکلره و بکت بکل صعا لغنه
 رنجش اهل پمان روحنه دعا ایدن اندن صکره دستور
 و بر نبی **والله التمر التمریم**
بیت الغفران فوسیل الله وینه لر

قوتایو اوستاد اولان کیمسه اولایا یاینه برداته
 اوق کزلیوب و میداندن ات قویاروب قولین
 کینه طوبوت تمام یولنه دوز لوبکله قومنه
 کلدکن قولین اوکینه کتوروب اوقوک اوچ اتوک
 ای قولنجی راسته برابر اولایا اولکله طبلیه وارد وقد
 دزین صالی روروب یای قبضه سین قابوب شاهن
 قنادی یاینه چکوب برمقدار کتدکن اوکینه کتوروب
 اورتک طبلیه وارد قد کرسیندن اوقین قوصد
 و اوقین یایدن الوب تیرکشته قومه و میدان باشته
 وارد وقد بک و یا حوزد پاشانه جانیده و ورسه
 اتوک قارشوسینه الای بغلیه لر جمله تمام اولیحق
 نکر اری بری اری اری اری اری اری اری اری اری اری اری
 یینه اشغه میدان باشته ورنه لر قوتور **سلسله**

فِي صَاعٍ أَوْ زَيْنَكُو صَاعٍ الْبَلَّةُ ذَرِيْبِن طُوْتَه بِأَرْمَاقِيْبِي
 دِي صَاعِدْ أَوْ لَا صِيْدَان بَاشِيْنْدَن اَنْت قُو يَا رِدَقْد
 يَا بِن يِيْر كِيْشْدَن قَا يُوْب صَاغِ الْبَلَّةِ أَوْلَانِ دِرْ كِيْبِي
 صَوْلِ الْبَلَّةِ وَيِيْر كِيْشْدَن يِرَ اَوْ قَا الْوَيْبِ بَا بِيْت
 يَا قُوْرُوْبِ اَوْ قِنِ اَشْغَه دَن كَن لِيُوْبِ سَاحِنِ فَنَادِي
 كِيْ كُوْبِ اَوْ زَيْنَكِيْ طَبْلِيْسِيْتَه بِيْشِ الْبِيْ اَدِيْرِيْر قَالِدَقْد
 يَا اَوْ زَيْنَكِيْه بَر اَبِرْ دِرْ كُوْبِ طَبْلِيْسِيْتَه كَلْدَكْد اَوْ قِنِ
 اَنْتَه اَوْ حِ طَبْلِيْسِيْه دِيْجِيْ بُوِيْلَه اِدَه **فِي صَوْلِ اَوْ زَيْنَكُو**
 تَكْرَارِ صِيْدَانِ بَاشِيْنْدَه كَلُوْبِ ذَرِيْبِيْ صَوْلِ اَللّٰهِ وَيِيْرِيْ
 وَقَلْقَانِ صَاغِ اَوْ مُوزِيْنَه كَتُوْرُوْبِ اَوْ كَلُوْبِ اَوْ سَلُوْبِ
 اَوْ زِيْنَه اِيْدَه **فِي صَاغِ كَن** صِيْدَانِ بَاشِيْنْدَه كَلُوْبِ
 ذَرِيْبِيْ صَاغِ الْبَلَّةِ وَيِيْرُوْبِ قَلْقَا يِ صَوْلِ اَوْ مُوزِيْنَه
 وَيِيْرُوْبِ اَنْت قُو يَا رِدَقْد يَا بِن يِيْر كِيْشْدَن الْوَيْبِ

وَيَأْتِي أَوْلَيْهِ دَكُوبٌ أَوْ قَيْنٌ دَهْنٌ دَنْ كَتُورِبٌ
 دَرْ سَكْنٌ دَكُوبٌ وَأَتٌ فَوَلَاغِيْنَهْ بَرَا بَرَجَكُوبٌ بَرْدَهْ
 بِيَانٌ أَوْ زَنْكُو طَبْلَا سِيْنَهْ أَتَهْ أَوْجٌ قَوْمَهْ دَهْجِي
 بُو اسْلُوبٌ أَوْ زَرَهْ إِيكَلٌ **فِي تَصْوُلِ كَنْ مِيْدَانِ**
 بَاشِنَهْ كَلُوبٌ دَرْ كِيْمِي صَوْلَهْ وَيَرْزُبٌ وَقَلْقَابِي
 صَاغٌ أَوْ مَوْرِيَهْ كَتُورِبٌ أَوْ لِكِيْ كِيْ إِيْنِ **فِي صَاغِ**
صَوْرَتِ دَرْ كِيْمِي صَاغِ الدَّ اَوْلَا وَ اَوْجِ دَانَهْ أَوْقِ
 الُوْبِ بِيْرِي كِيْمِي وَ لِكِيْمِيْنِ بَارِ مَقْلَبِيْ أَرَا سِيْنَهْ
 الْاَوَاتِ قُوْبَارِ ذِي قَلْبِيْ صَاغِ الدَّ كَرْتَمِيْشِ إِيْكِنِ
 أَوْ كِيْمَهْ كَتُورِبٌ أَوْ قَيْنٌ أَتَهْ وَ كِيْمِيْ أَوْ قِيْ أَوْ قِيْ طَبْلِيَهْ
 أَوْ رَوْنِ وَ اَوْجِيْ أَوْ قِيْ كِيْمِيْ طَبْلِيَهْ أَوْ قِيْ بِيْرِيْ كَشْدَهْ بَرَا وُقِ
 دَهْجِي قَابُوبٌ أَوْ جِيْمِيْ طَبْلِيَهْ أَتَهْ هَمِيْزِ أَوْ قِيْ أَتَدُ قَلْ
 دَرْ كِيْمِيْ لِنَهْ **الْاِيْنِ صَوْلِ صَوْرَتِ** دَرْ كِيْمِيْ صَوْلَهْ وَقَلْقَابِي

صَاغَ الْوَيْسُ أَوْ لَوْ أَوْ سَلُوبٌ أَوْ زِيَادَةٌ فِي
صَاغَ يَا نَبِيَّ ذِكْرِي صَاغَ الْوَيْسُ أَوْ لَوْ أَوْ سَلُوبٌ أَوْ زِيَادَةٌ فِي
 وَيُرَدُّ أَنَّهُ أَوْ كَيْفَ لِيُؤَبِّتَ قَوْلًا بِرَدِّ قَدِّ أَوْ أَوْلَيْتَهُ
 أَوْ تَوْبَةٍ وَتَكَرَّرَ أَنْ يَتَرَكَّشْدَنْ بَرَأَوْ قَابُوبٌ طَبَالِي فِي
 كَيْفَ كُنْ ذُو تَوْبَةٍ أَرَدَّ تَهُ طَبَالِي فِي أَوْ رَهْ أَوْ جِنَهْ دِي
 بُولُكِهِ أَيْدِي **بُرْدُ لَوْ دِي** ذِكْرِي صَاغَدُ قَلْقَانِ دِي
 صَاغَدُ أَوْلَا وَيُرَدُّ أَنَّهُ أَوْ كَيْفَ لِيُؤَبِّتَ صَوْلَ الْوَيْسُ
 طَوْتَهُ أَتَ قَوْلًا بِرَدِّ قَدِّ أَوْ تَوْبَةٍ فِي الْحَالِ قَلْقَانِ وَدَشْتُ
 صَوْلِ أَوْ مَوْزِنَهْ أَلَا وَصَاغَ الْوَيْسُ أَوْ لَوْ أَوْ سَلُوبٌ أَوْ زِيَادَةٌ فِي
 الْوَيْسُ أَوْ سَلُوبٌ سَابِقِ أَوْ زِيَادَةٌ أَيْلِيهِ **صَوْلِ يَا نَبِيَّ**
بِيَدِي ذِكْرِي صَوْلِ اللَّهُ قَلْقَانِ صَاغَ الْوَيْسُ أَوْلَا
 أَوْ لَوْ أَوْ سَلُوبٌ أَوْ زِيَادَةٌ أَيْدِي **فِرَ قَلْقَانِ بِيَدِي**
 مِيدَانِ يَا شَتْدَنْ أَوْ سَلُوبٌ سَابِقِ أَوْ زِيَادَةٌ قَوْلًا بِرَدِّ قَدِّ

اوکته بزاق ائوب قلعا في صول او موزندن صاغ
 او موزنه وين دز كن صاغله در صول اليه
 بركتدن بزاق الوب يان طبله سينه اته وينه
 قلعا في وياي صول او موزنه دكشوب قباغه
 بزاق اته اندن صكه اخرده اولان طبله بيه بزاق
 اته **قيلج بندي** دز كن صاغله قلعات
 صولده اولان ات قوياز د قلده او كته بزاق ائوب
 يالين قيلج اولوب اكله اشغ قومده اولان كله ي
 جالوب اندن ايلروده اولان كله ي سمايل واري
 چله قلعين قيه قانوب قباغه بزاق اته وينه
 ايلروده اولان كله ي چله **كيش بندي** دز كن
 صاغله و قلعا في صولده اولوب اولوب سايق
 او زده ات قوياز د قلده او كته بزاق ائوب صان

كَرِيهِ يَاصُوبِ كَبِيرِ وَيَا بَيْنَ قُورَةِ وَيَا لَيْلِي قَلْبِيحِ اُولُوبِ
 كَلَهْ دِجَلَهْ وَاَنْدَن قِبَاعَهْ بِرَاوَقِ اَتَهْ وَاِيلِرُودَهْ
 اُولَانْ كَلَهْ دِجَلَهْ بِرَهْ وَاُولُودَهْ بِجِيحِ رَاسْتِ
 كُوشِ بِنْدِي وَزَيْنِ صَاغَلَهْ قَلْقَانِ صَوْلَهْ اُولُوبِ
 اُولَا بِرَاوَقِ اَتُوبِ وَبُوشِنِ يَاصُوبِ وَيِنَهْ قُورِ
 وَفَلْقَانِي وَيَا فِي صَاغَنَهْ دَكْشُوبِ بِرَاوَقِي اَن بَطَلَهْ سِنَهْ
 اَتُوبِ وَيِنَهْ قَلْقَانِي وَيَا فِي صَوْلَهْ دَكْشُوبِ وَبِقَاعَهْ
 بِرَاوَقِ اَتُوبِ وَاَنْدَن اَخِرْدِي طَبْلِيهْ بِرَاوَقِ دِجِي
 اَتَهْ قَوْلِ بِنْدِي بَلِيحِي حَقَارُوبِ صَاغِ قَوْلِي اَوْزَرِنَهْ
 يَا تُوْرُوبِ وَاَوْجِ دَهْ اَتَهْ اَوْقِ حَقَارُوبِ بِرِنِزْ كَلُوبِ
 وَكَيْسِنِ بِرِ مَقْلَرِي اَرَا سِنَهْ اَلُوبِ صُورَتِ بِنْدِي
 اَيْنْدِي وَكَلِي اُولَا بِرَاوَقِ اَتَهْ اَلِيحِي اَوْقِي اُولُوبِ
 طَبْلِيهْ وَاَوْجِي اَوْقِي قِبَاعَهْ اَتَهْ اَنْدَن صَكْنِ

يَا لَيْلِي قَلْعَانِ أُرْرِنَهُ لَتُورُوبِ صَكْنِي كَلِمَةً فِي
 حَلَّةٍ وَقَلْبِي فِيهِ قَا تَوْبِ صَكْنِي كَلِمَةً يَا لَيْلِي
 بِرَاوِقِ آتَهْ **تَرَكْسُ بِنْدِي** دَرِكْنِ صَاغَدَهْ قَلْعَانِ
 دَرِجِي صَاغَدَهْ أُولُوبِ وَيَالِي قَلْبِي صَوْلِ قَوْلِي أُوْرِنَهُ
 يَا قُرُوبِ إِلَهِي بِرَاوِقِ أُولُوبِ كَرَلُوبِ آتِ قَوْلِي دَقْدَقِ
 لَتُوبِ أُنْدَنِي يَا صَاغِ قَوْلِي صَاغَدَهْ وَقَلْبِي صَوْلِ قَوْلِي
 قَسْدِ رُوبِ صَوْلِ إِلَهِي يَا قَلْعَانِي وَصَاغِ إِلَهِي
 قَلْبِي طُوبُ قَلْعَانِي دَكْشُوبِ وَقَلْعَانِي أُولُوبِ كَلِمَةً فِي
 حَلَّةٍ أُنْدَنِي فِيهِ قَا تَوْبِ قَبَاغَهْ آتَهْ أُنْدَنِي طَلْبِي بَرَاةِ
 آتَهْ **صَاغِ يَا بِنْدِي** قَلْعَانِي أَرَقَا سِنَهْ بَعْلُوبِ دَرِكْنِ
 صَاغَدَهْ أُولُوبِ وَبَرْدِ آتَهْ أُولُوبِ كَرَلُوبِ أُولُوبِ سَابِقِي
 أُوْرَرَهْ آتَهْ وَيَا صَوْلِ أُنْدَنِي كَسَهْ سِنْدَنِي صَاغِ إِلَهِي
 وَيَا وَصَاغِ إِلَهِي يَا لَيْلِي بُوْعَارِي أُنْدَنِي صَوْلِ إِلَهِي

۵۹

۷

و پیر و محکم ایلوب قومدا دکلن اوردانه اوچی الوب
 برین ایلر و برین قباغه اته وصول طبلابه دچی
 بر اوقاته **صول یا بندی** دکر اولنان اوسلوب اوزره
صول یا بندی اده **صاغری بندی** دکرینو صاغه و قلقا
 صوله و پروبانه قوباردقده بکشدن باین و او من قاپوت
 دیر. دن کتورون کازلیه و اولکی قومده اولان اوزر طبله
 دوقوب صاغری اته بولوسلوب اوزر اوچ قومه دچی
 اته **صول صاغری بندی** دکرینو صوله و قلقا صاغه
 و پروبان اولک اوسلوب اوزره ایدن **صاغ کندرک**
بندی دکرینو صاغه و قلقا صوله و پروبان قوباردقده
 اشغه دن کرلیوب و شاهن فنا دی چکوب ایلاندی
 اتوک صاغ یانیدن بوینی التیدن یرده اولان
 اوزرنگی طبله سنه اته اوچ قومده دچی بویله ایدن

صَوْلُ كَمْدُرِكَ بِنْدِي دَرِكْنِي صَوْلَه وَفَلَقَانِي صَاعَه وَرَبْرَه
 اَوْسَلُوبُ سَامِقِ اَوْزَرَه اِيْدِن نَعْلُ بِنْدِي دَرِكْنِي صَاعَه
 وَفَلَقَانِ صَوْلَه اَوْلُوبُ اَت فُوبَا رَدَقَه اَشْعَه دَنْ كَرَلِيُوبُ
 شَاهِن فَنَادِي چِكُوبُ وَيَا بِي بَاشِنْدَن اَشْرُوبُ اَرَقَاچِي
 اَوْزَرَنَه يَا تَوْبُ اَتُوكُ نَعْلُ بَصْدُ وَيَحْيِي بِرَه اَنَه **يَا حُودُ**
 اَتُوكُ قُوبُ وَيَحْيِي اَوْسِنْدَن كُوجُك طَبَلَه بَغْلِيُوبُ اَلَه اَنَه
صَوْلُ بِنْدِي دَرِكْنِي صَوْلَه وَفَلَقَانِي صَاعَه وَيَرَه اَوْلُوكِي
 اَوْسَلُوبُ اَوْزَرَه اِيْدِن **سَادَه كُونْدَرِ بِنْدِي** كُونْدَرِن
 صَاعَه يَا تَبَه طَا قُوبُ دَرِكْنِي صَوْلَ اَلَيْهَ قَلَقَانِي دَعْمُ صَوْلُ
 اَلَيْهَ اَلْوُوبُ اَوْجُ دَا نَه اَوْقُ اَلْوُوبُ يَرَن كَرَلِيُوبُ
 وَرَاكْسِن بَارْمَا قَلِيرِي اَن اَسِنَه اَلْوُوبُ صُورَتِ بِنْدَرِنْدَن
 اِنْدُوكِي اَت فُوبَا رَدَقَه بَرِيرِي اَرْدِيغَه اَكِي اَوْقِي
 اَتُوبُ اَوْجِي اَوْقِي اَوْلُوكِي طَبَلِيَه اَوْرُوبُ وَفَالْحَالِ

یا لَیْنِ قَلْبِجَهٗ اصْوَبْ وِیَا بِنْدَن کُوْنْدِرَن اَلْوَبِّ صَغِی
اَیْدُوْب طُوْلَا بَیْدِرْکَ کُوْنْدِرْ طَبْلَا سِنَهٗ کَلْدَلْدَا
کُوْنْدِرْ لَهٗ طَبْلَا بَیْ اَوْرُوْب اَنْدَن کُوْنْدِرَن کَنْدُوْبَهٗ
چَکُوْبْ عَادَتْ اَوْسِنْتَهٗ یَا بِنَهٗ **کُوْنْدِرْ رُو قَلْبِجَهٗ بِنْدِی**
دِرْ کُوْبْ صَاغَهٗ قَلْعَا بَیْ صَوْلَهٗ وِیْرُوْبْ صَاغْ اَیْنِدْ کُوْنْدِرْ
طَا قُوْبْ عَادَتْ اَوْرُوْبْ بَرَا لَقْ اَلْوَبِّ اَتْ قُوْبَا رَدِ قَلْ
اَلْوَبِّ وِی قَلْبِجَهٗ بِنْدَن اَیْتَدُوْکُوْبْ یَا لَیْنِ قَلْبِجَهٗ اَلْوَبِّ
کَلَهٗ بَیْ جَا لُوْبْ قَلْبِجَهٗ قِنَهٗ قَا تُوْبْ قَبَاغَهٗ دِجِی بَرَا وُقْ
اَلْوَبِّ یَا بَیْ قَلْبِجَهٗ اَوْرُوْبْ اصْوَبْ یَا بِنْدَن کُوْنْدِرْ
قَا بُوْبْ کُوْنْدِرْ طَبْلَهٗ سِن سِنَجَهٗ اَکْرْ قَبَاغَهٗ اَوْ قَا تَرْسَلَهٗ
دِجِی حَا یَزْدَرْ قَا مَا اَلْوَبِّ مَقْبُوْلْدَن بَرُوْدَلُوْ دِجِی
کُوْنْدِرْ بِنْدِی بَرُوْبْ کُوْبْ صَوْلَهٗ وِی قَلْعَا بَیْ دِجِی صَوْلَهٗ وِیْرُوْبْ
کُوْنْدِرْ اَوْلُوْکُوْمَرْ کَهٗ قَلْبِجَهٗ طَبْلَهٗ سِدْرَا وُلْ قُوْمَرْ

اوستنده دله قویه وميدان باشندن ات قويا رد قل
 حاضر كرفيش براوق آتوب وياقي قليم اوستنده اصوب
 صاغ اليكه اول دكلن كوندري الوب صاغ قولوغندن
 اركاوخ دفعه سمايل واري چوروب اندن كوندن
 طبله سته سجه **بندجربى صاغ يقه** دزكين
 وقلقان صولده اولوب يدي سكر دانه ويا اون
 دانه اوقى يقاسنه قويوب اوسلوب سايق اوزن
 براوق كرليوب حاضر طوته ات قويا رد قلده انه اندن
 صكر يقاسندن بربر الوب دپه دن كرليوب
 ميدان باشنه واريجد يتشد وردكي مقداري اته
 دزكيني الدن قويمه **سول يقه** دزكين صاغند وقلقان
 صولده اولوب اوسلوب اول اوزن ايقه **زانست**
 ديكلوب اوقا ائللو اولدقله اويح دانه زانست

41

دیکو بیبری برندن آرا ایلی قیر قریای اوزی اول
ویولدن طمش بئش یای اوزی اول و زانته
برابر وارمیدن کوندرا اوزونلی بیرون اوقسه
خلاص و بریمت

فُونِ سَلْحُشُورَانِ

اَوَّلُ طَابُو	صَاغُ اَوْرُزْ كُوْبِنْدِي	صَوْلِ اَوْرُزْ كُوْبِنْدِي
صَاغُ كَرْبِنْدِي	صَوْلِ كَرْبِنْدِي	صَاغُ صَوْرْتَبِنْدِي
صَوْلِ صَوْرْتَبِنْدِي	صَاغُ يَانِ بَا شِي	صَوْلِ يَانِ بَا شِي
فَلَقَانِ بِنْدِي	قَلِيچِ بِنْدِي	كِرِيشِ بِنْدِي
فَوْلِ بِنْدِي	تِيزْ كَرِيشِ بِنْدِي	صَاغُ يايِ بِنْدِي
صَوْلِ يايِ بِنْدِي	صَاغُ يايِ بِنْدِي	صَوْلِ صَاغُ يايِ بِنْدِي
صَاغُ كُنْدُرْ بِنْدِي	صَوْلِ كُنْدُرْ بِنْدِي	فَعْلِ بِنْدِي
صَوْلِ فَعْلِ بِنْدِي	سَادَه كُنْدُرْ بِنْدِي	كُونْدُرْ قَلِيچِ بِنْدِي
صَاغُ يِقَه بِنْدِي صَوْلِ يِقَه بِنْدِي		
صَوْلِ طَابُو		

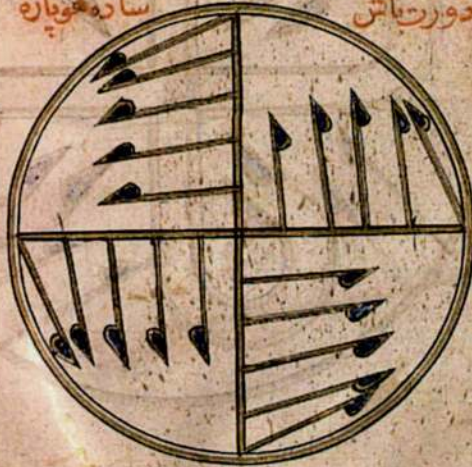
42

صنوع کونیندر

أَوَّلُ طَابُورٍ	أَوَّلُ حَوْ	أَكْبَحِي حَوْ	أَوَّلُ نَقْ
أَكْبَحِي نَقْ	أَوَّلُ دَلَابَتِ	أَكْبَحِي دَلَابَتِ	سَكِي
سَكَلُ حَوْ	أَوَّلُ سَرِيحِ	يَا زَوْيَتِكَ	أَكْبَحِي سَرِيحِ
تَابِثَمَقْ	مَيْلَانِ كَسَمَلُ	صَوْلِطَابُورِ	تَمَتِ

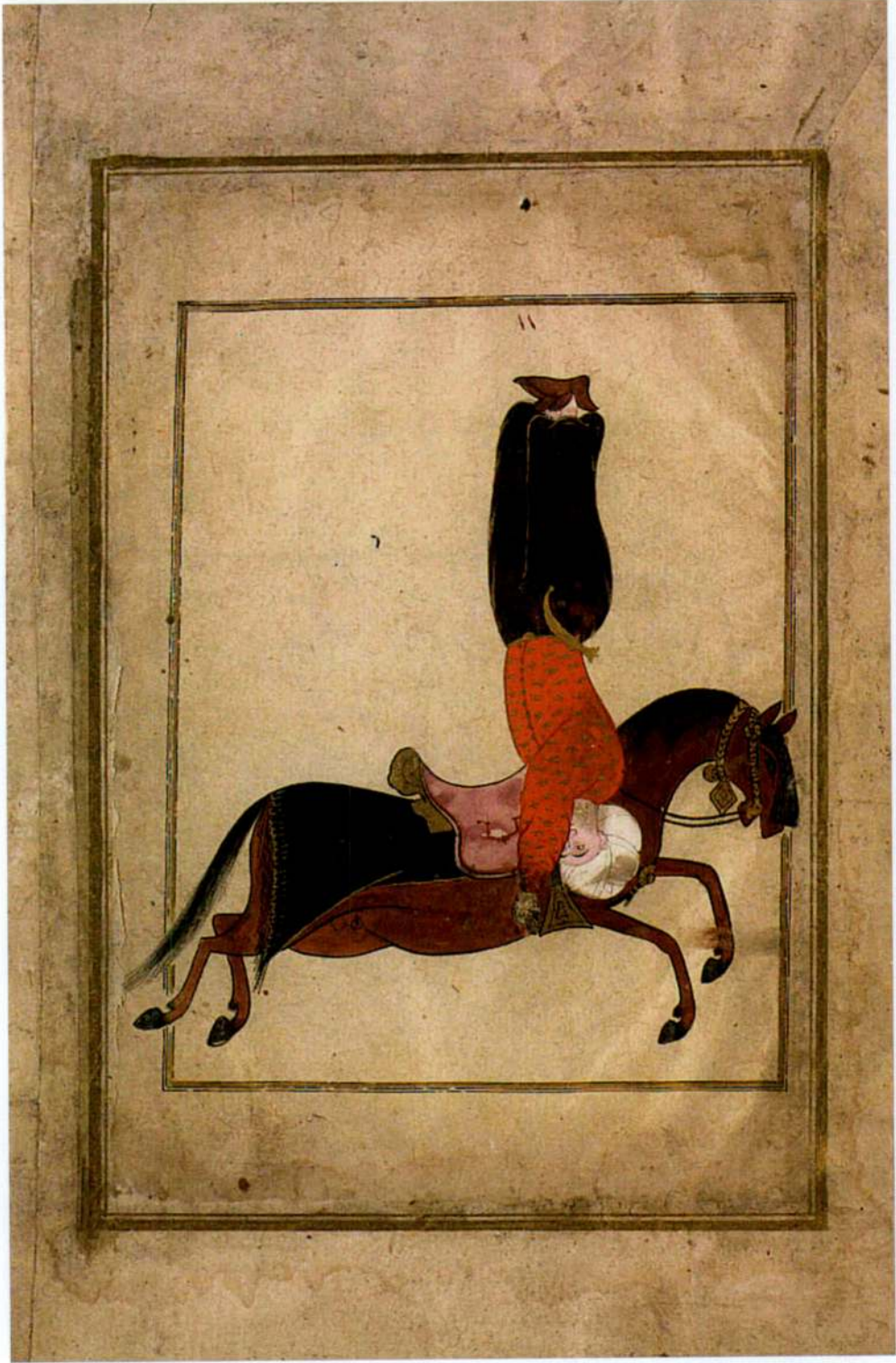
ساده هویپاره

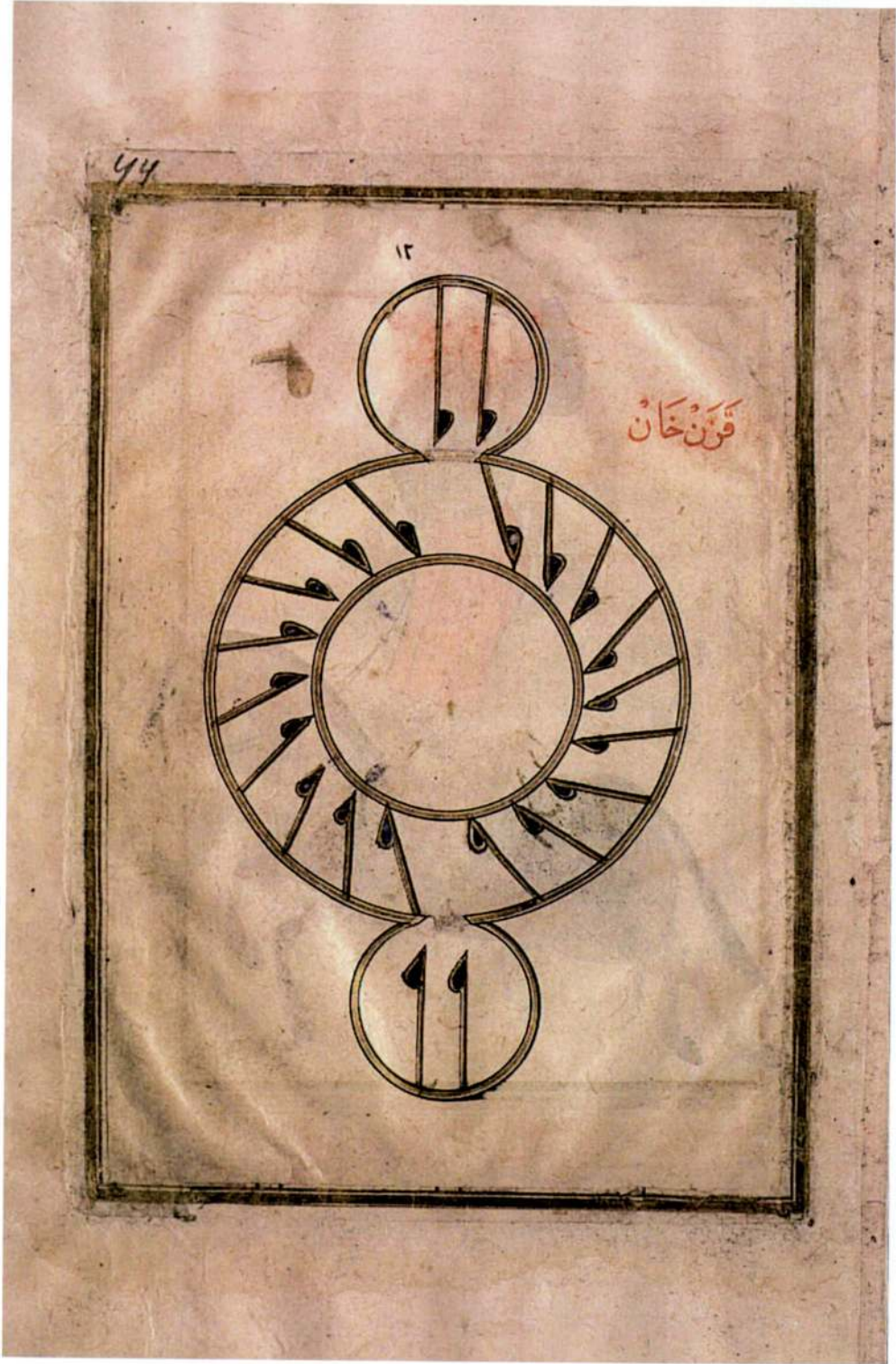
دورن باش

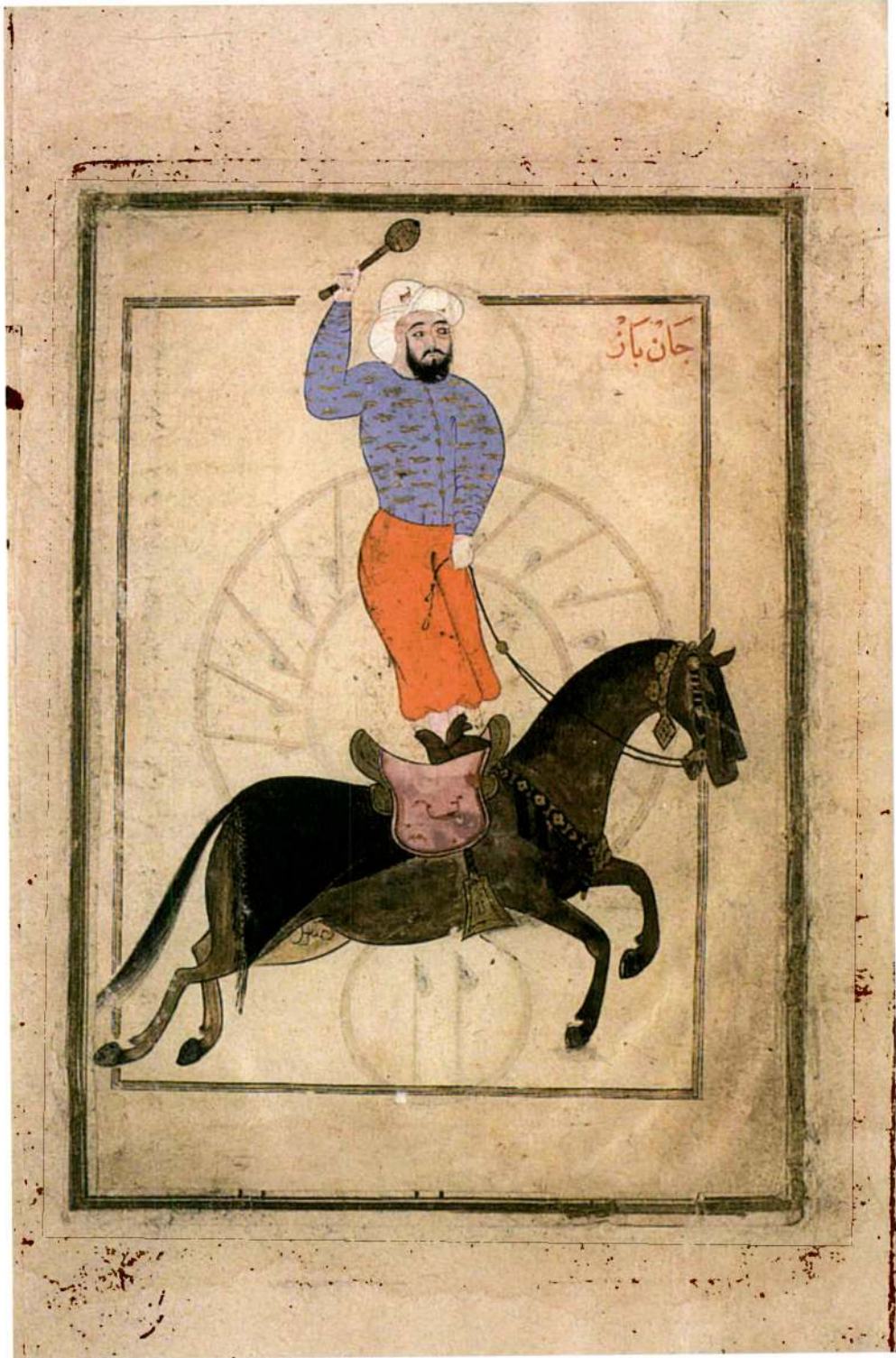

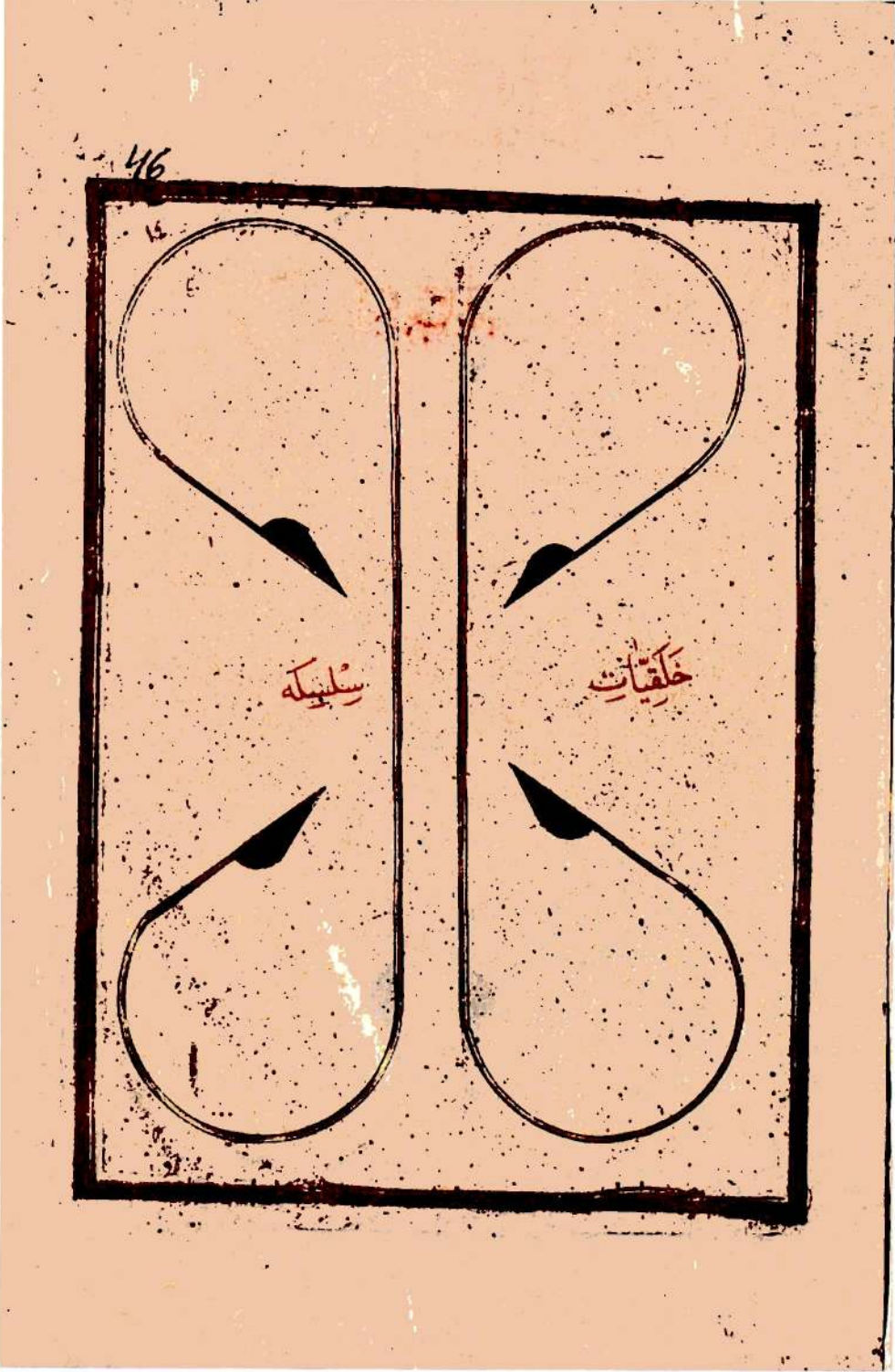

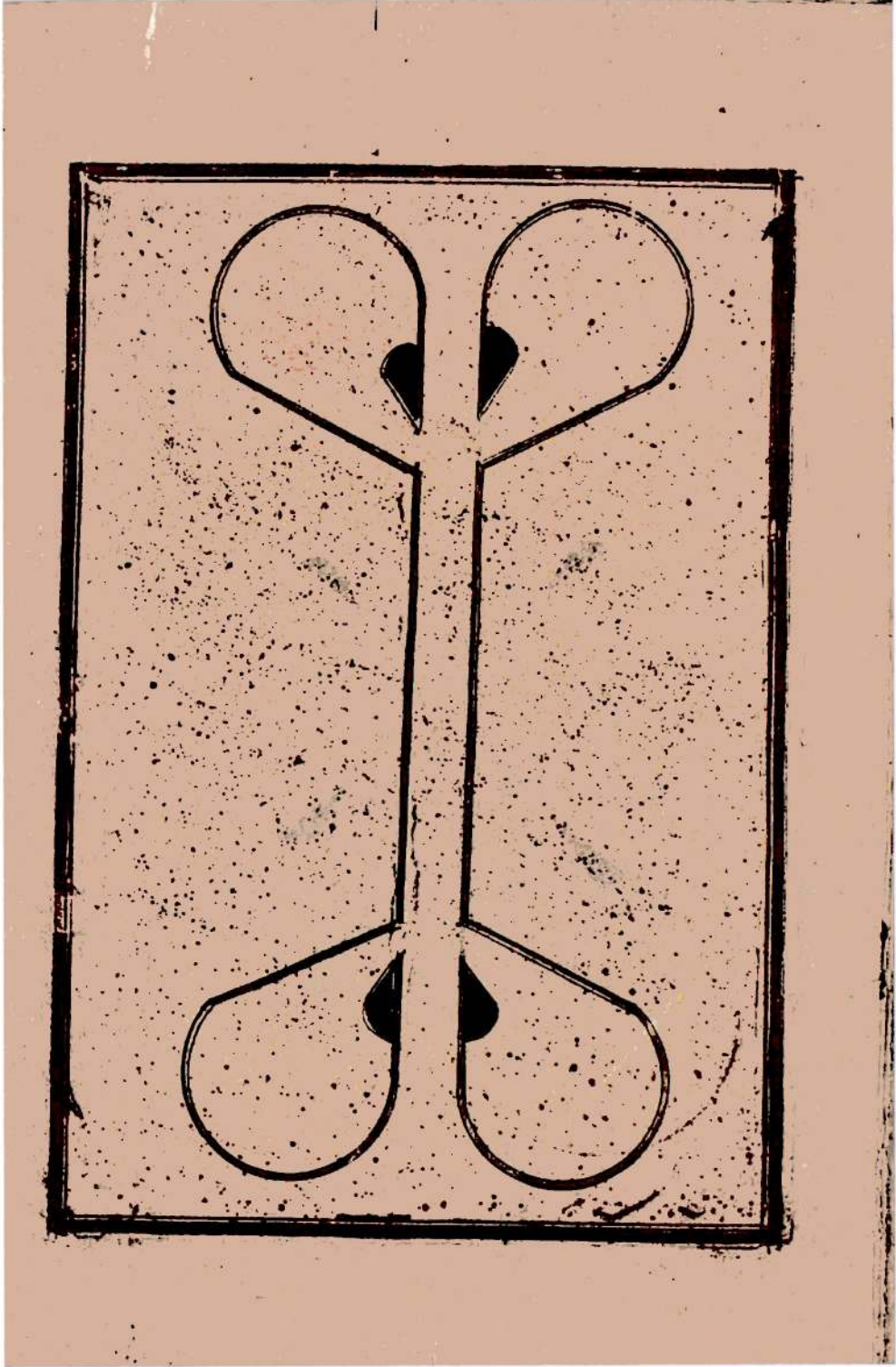

47

دُورَتُ بَاشِ سِلْسِلَه

